

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4. Vtrum debuerit ipse se manifestare, vel potius manifestari per alios.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

¶ 1. Præ. Chrs ex virgine matre natus est, & ætate parvulus erat. Cõuenientius igitur videtur fuisse, q̄ Christus manifestaret iuuenibus, & virginibus, q̄ senilib; & cõiugatis, vel viduis, sicut Simeoni & Annæ.

SED CONTRA est, qd̄ dicitur Iohan. 13. Ego scio quos elegerim: quæ autem fiunt secundum Dei sapientiam cõuenienter fiunt, ergo cõuenienter fiunt electi illi, quibus est manifestata Christi natiuitas.

RESPON. Dicendum, q̄ salus, quæ erat futura per Christum, ad omnem diuersitatem hominũ pertinebat: quia sicut dicitur Col. 3. In Christo Iesu non est masculus & femina, gentilis & iudæus, seruus & liber: & sic de alijs hmõi. Et vt hoc in ipsa Christi natiuitate præfiguraretur, omnibus cõditionibus hominum est manifestatus, quia ut Aug. * dicit in sermone de Epiphania, Pastores fuerunt Israelitæ, Magi gentiles, illi prope, illi longe, vtriq; tamen ad angulum lapidem concurrerunt. Fuit etiã inter eos alia diuersitas: nam Magi fuerunt sapientes, & potentes Pastores autem simplices & viles. Manifestatus etiam est iustis, Simeoni & Annæ, & peccatoribus. s. Magis: manifestatus est etiam & viris* & mulierib;*, vt per hoc ostenderetur, nullam conditionem hominum excludi a Christi salute.

AD PRIMUM ergo dicendum, q̄ illa manifestatio natiuitatis Chri, fuit quædam prælibatio plenæ manifestationis, quæ erat futura. & sicut in secundâ manifestatione, primo annũtiata est gratia Christi per Christum & eius apostolos iudæis, & postea gentilibus, ita ad Christum primo, peruenerunt Pastores, qui erant primitiæ iudæorum, tâquam prope existentes, & postea venerũt Magi a remotis, qui fuerunt primitiæ gentium, ut Aug. * dicit.

AD SECUNDVM dicendum, q̄ (sicut Ang. dicit in serm. de Epiph.) Sicut præualet imperitia in rusticitate pastorum, ita præualet impietas in sacrilegijs magorum, vtrõsq; tamen sibi lapis ille angularis attribuit, quippe qui venit stulta eligere, vt confunderet sapientes, & non vocare iustos, sed peccatores, vt nullus magnus superbiret, nullus infirmus desperaret. Quidam tamen dicunt, q̄ isti Magi nõ fuerũt malefici, sed sapientes Astrologi, qui apud Persas, vel Chaldæos Magi uocantur.

AD TERTIVM dicendum, q̄ sicut Chryl. dicit, * Ab oriente venerunt Magi, quia vnde dies nascitur, inde initium fidei processit: quia fides lumen est animarum, vel quia oēs qui ad Christum veniunt, ab ipso & per ipsum veniunt, de quo dicitur Zachariæ. 6. Ecce vir, Oriens nomen eius. Dicuntur autem ab oriente, ad literam venisse, vel quia de vltimis orientis partibus venerunt, secundum quosdam, vel quia de aliquibus vicinis partibus iudææ venerunt, quæ tamen sunt regioni iudæorum ad orientem. Credibile tamen est, etiam in alijs partibus mundi aliqua indicia natiuitatis Christi apparuisse, sicut Romæ fluxit oleũ, & in Hispania apparuerunt tres soles, paulatim in vnum coeuntes.

AD QVARTVM dicendum, quod sicut Chryl. dicit, Angelus manifestans Chri natiuitatem, nõ iuit Hierosolymã, non requisit scribas & phariseos: erant enim corrupti & præ inuidia cruciabatur: sed pastores erant sinceri antiquam conuersatione patriarcharum & Moyſi colentes. Per hos etiam pastores significabantur doctores Ecclesiæ, quibus Chri mysteria reuelantur, quæ latebant iudæos.

AD QVINTVM dicendum, quod sicut Ambro. * dicit, generatio domini non solum a iuuenibus: sed

A etiam a senioribus & iustis accipere debuit testimonium, quorum etiam testimonio propter iustitiã, magis credebatur.

ARTICVLVS III.

Vtrum Christus per seipsum natiuitatem suam manifestare debuerit.

AD QVARTVM sic procedit. Videtur q̄ Christus per se ipsum natiuitate suam manifestare debuerit. Causa n. quæ est per se, semper est potior ea, quæ est per aliud, ut dicitur in 8. Physic. * sed Chrs suam natiuitate manifestauit per alios, puta Pastores per angelos, & Magis per stellã, ergo multo magis per seipsum debuit suã natiuitate manifestare.

¶ 2. Præ. Eccles. 20. dicitur, Sapientia abscondita & thesaurus inuisus, quæ utilitas in utrisque? Sed Chrs a principio sue conceptionis plene habuit sapientiæ & gratiæ thesaurum. nisi ergo hæc plenitudinẽ manifestasset per opera & verba, fuisset frustra ei data sapientia & gratia, quod est inconueniens, quia Deus & natura nihil frustra facit, ut dicitur in 1. de Cœlo.*

¶ 3. Præ. In lib. de infantia Saluatoris legitur, quod Chrs i sua pueritia multa miracula fecit, & ita uidetur quod suam natiuitatem per seipsum manifestauerit.

SED CONTRA est, quod Leo papa dicit, f̄ quod Magi inuenerũt puerũ Iesum nulla ab humana infantia generalitate discretum: sed alij infantes non seipſos manifestar. ergo neq; decuit, quod Christus per seipsum suam natiuitatem manifestaret.

RESPON. Dicendum, quod natiuitas Chri ad humanã salutem ordinabatur, quæ quidẽ est per fidem: fides autem salutaris, diuinitatẽ, & humanitatẽ Christi consistetur. Oportebat igitur ita manifestari natiuitatẽ Chri, vt demonstratio diuinitatis eius, fidei humanitatis ipsius nõ præiudicaret. Hoc autẽ factum est, dum Christus in seipſo natiuitatem similem infirmitati humanæ exhibuit, & tamen per Dei creaturas diuinitatis uirtutem in se monstrauit. & iõ Christus non per seipsum suam natiuitatẽ manifestauit, sed per quasdam alias creaturas.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in via generationis & motus, oportet per imperfecta ad perfectum perueniri, & ideo Christus prius manifestatus est per alias creaturas, & postea manifestauit se per seipsum manifestatione perfecta.

AD SECUNDVM dicendum, q̄ licet sapientiã abscondita sit inutilis non tñ ad sapientem pertinet, ut quolibet

Super Questionis trigesima sexta Articulus quartus.

Tullius clarus est.

In corpore uerba conclusio, Christus non per seipsum, sed per alias creaturas suam natiuitatem manifestare debuit. Probatur, Natiuitas Christi ordinata est ad humanam salutem per fidem, ergo oportebat ita manifestari, ut fides deitatis, fidei humanitatis non præiudicaret, ergo nõ per seipsum, sed per alias creaturas debuit manifestari. Prima consequentia probatur, quia fides salutaris est circa utramque, scilicet deitatem, & humanitatem Christi. Secunda probatur, quia fides humanitatis fit, dum Christus in seipſo humanitatem inſeram, sicut alij, exhibuit: fides uero deitatis, dũ per creaturas, angelos. s. & stellam pastorum, Magis, Simeoni, Annæ; uirtus deitatis manifestatur.

In responsione ad tertium, collige uerba Chrylostomi auctoritatem, quod ad literã miraculum uini fuit initium signorum Christi impliciter, & non limitate in illo loco. Et hoc optima rone litera probat ex uerbis Ioan. Baptiste: miraculum quippe uini factum est post baptismum Christi per annum secundum ecclesiasticam traditionem, tria mysteria uno die diuersis annis contingit se autem, s. Magorum adorationem, baptismum Christi, & conuersionem aquæ in uinum.

L. 8. Physic. tex. 39. io. 2

L. 1. de celo, tex. 32. to. 2.

In ser. 4. de Epiph. i me. incipit. Hic ser. iustum & rationale.

In ser. 4. de Epiph. i me. no. 10. 2.

Allit. & licit.

Secundum philosophum...

Hic dicitur...

L. 1. in Luc. de Somno...

libet tempore manifestet seipsum, sed tempore congruo: dicitur enim Ecclesiast. 20. Est tacens non habens sensum loquelæ, & est tacens sciens tempus apti temporis. Sic ergo sapientia Christo data non fuit inutilis, quia seipsum tempore congruo manifestavit & hoc ipsum, quod tempore congruo abscondebatur, est sapientiæ indicium.

Non in Te non longe a 2ria. to. 2.

AD TERTIVM dicendum, quod liber ille de infantia Saluatoris est apocryphus. Et Chryl. * dicit super Ioan. q. Christus non fecit miracula antequam aqua conuerterit in vinum, secundum illud quod dicitur Ioan. 2. Hoc fecit initium signorum Iesus. Si enim secundum primam ætatem miracula fecisset, non indignissimum Israelitæ alio manifestante eum, cum tamen Ioannes Baptista dicat Ioan. 1. Vt manifestetur in Israel, propterea veni in aqua baptizans. Decenter autem non incepit facere signa in prima ætate: existimassent enim phantasma esse incarnationem, & ante opportunum tempus cruci eum tradidissent, liquore liquefacti.

¶ Super Questionis trigesima sexta Articulum quintum.

ARTICVLVS V.

Utrum natiuitas Christi debuerit per angelos & stellam manifestari.

Titulus minus explicat breuitatis causa, qua querit. Nam, ut patet in distinctione articuloꝝ in principio huius q. facta in litera, quintus articulus inquit per qualia debuerit manifestari, ubi patet non solum de angelis, ut hic explicatur, sed vniuersaliter de omnibus creaturis, per quas debuerit manifestari Christi natiuitas inquiri. Idem quoque euidenter apparet in processu articuli, ubi non solum quare per angelos pastoribus, sed diffule quoque, quare per stellam Magis, & per inspirationem interiore Simeoni & Annæ manifestata est Christi natiuitas, ratio redditur.

¶ In corpore articuli vna est conclusio respõsua quesito: Christi natiuitas conuenienter manifestata est per angelos, stellam & inspirationem, pastoribus, iudeis, Magis, & iustis Simeoni & Annæ. Probat per primo: Manifestatio debet fieri per signa familiaria illis, quibus manifestatio fit, ergo conuenienter &c. Antecedens probatur ex simili de manifestatione syllogistica. Consequentia autem probatur, quia iustis, i. pfectis, familiare est per inspirationem, aliis corporalibus deditis per visibilia, & turis inter istos alios iudeis per angelorum visio-

F RESPON. Dicendum, quod sicut manifestatio syllogistica fit per ea, quæ sunt magis nota ei, cui est aliquid manifestandum, ita manifestatio quæ fit per signa, debet fieri per ea, quæ sunt familiaria illis, quibus manifestatur. Manifestum est autem, quod viris iustis, est familiare & consuetum interiori Spiritu sancti in intellectu edoceri, absque signorum sensibiliu demonstratione. I. per spiritum prophetiæ. Alij vero corporalibus rebus deditis, per sensibilia ad intelligibilia adducuntur. iudei autem consueti erant diuina responsa per angelos accipere, per quos etiam legem acceperant, secundum illud Actuum. 7. Accepistis legem in dispositione angelorum. Gentiles vero & maxime astrologi consueti sunt stellarum cursus inspicere, & ideo iustis. i. Simeoni & Annæ, manifestata est Christi natiuitas per interiori Spiritu sancti, secundum illud Luc. 2. Responsum accepit Spiritu sancto, non visurum se mortem, nisi prius videret Christum dñi. Pastoribus autem & Magistris quæ rebus corporalibus deditis, manifestata est Christi natiuitas per visibiles apparitiones. Et quia natiuitas non erat pure terrena, sed quodammodo celestis, ideo per signa celestia vtrisque, Christi natiuitas reuelatur, ut enim Aug. dicit in serm. de Epiph. Cœli angeli habitant, & sidera ornant: vtrisque ergo cœli enarrant gloriam Dei. Rationabiliter autem pastoribus tanquam iudeis, apud quos frequenter factæ sunt apparitiones angelorum, reuelata est natiuitas Christi per angelos. Magis autem assistens in consideratione celestium corporum, manifestata est per signum stellæ, quia (ut Chryl. dicit *) per conueta eos dominus vocare voluit, eis cõdescendens. Est autem alia ratio, quia ut Greg. 7 dicit, iudeis tanquam ratione videntibus rationale animal. i. angelus predicare debuit. Gentiles vero, quia uti ratione nesciebant ad cognoscendum dominum, non per vocem, sed per signa perducuntur. Et sicut dominum iam loquentem annuntiauerunt gentilibus predicatoribus loquentes, ita eum nondum loquentem elementa muta predicauerunt. Est etiam & alia ratio, quia ut Aug. dicit in serm. Epiph. Abrahæ innumerabilis fuerat promissa successio non carnis semine, sed fidei fecunditate generanda. & ideo stellarum multitudinem est comparata, ut celestis progenies speraretur. & ideo Gentiles in sideribus designati, ortu noui sideris excitantur, ut perueniant ad Christum, per quem efficiuntur semen Abrahæ.

G AD PRIMVM ergo dicendum, quod illud manifestatione indiget, quod de se est occultum: non autem illud, quod de se est manifestum. Caro autem eius, qui nascebatur, erat manifesta, sed diuinitas erat occulta. & ideo conuenienter manifestata est illa natiuitas per angelos, qui sunt Dei ministri: vnde & cum claritate angelus apparuit, ut ostenderetur, quod ille qui nascebatur, erat splendor paternæ gloriæ.

K AD SECVDVM dicendum, quod iusti non indigebant visibili apparitione angelorum, sed eis sufficiebat interiori intuitu Spiritu sancti per eorum perfectionem.

AD TERTIVM dicendum, quod stella natiuitatis Christi manifestas, oem occasionem erroris subtraxit. Vt enim Aug. * dicit 3. Faustū, nulli astrologi ira consuetunt